

7/9339

6.10.12

T.C.
BAŞBAKANLIK
Hazine Müsteşarlığı

Sayı: 60805253-610/
Konu: Soru Önergesi

20.03.2013* 04608

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: 01.10.2012 tarihli ve A.01.0.KKB.0.10.00.00/86573sayılı yazınız.

Tekirdağ Milletvekili Sayın Faik ÖZTRAK tarafından tevcih edilen 7/9339 sayılı soru önergesine ilişkin olarak Merkez Bankası ile Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı tarafından hazırlanan cevap metni ekte yer almaktadır.

Bilgileri ile gereğini arz ederim.

Ali BABACAN
Başbakan Yardımcısı

EKLER:

1- Yazı (8 Sayfa)

**TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI**

İDARE MERKEZİ

Cevaplarda şu işaretlerin tekrarını dileriz:
B.02.2.TCM.0.00.00.00-610/ 50132

Konu: Soru önergesi

ANKARA, 12 Kasım 2012

307517

**T.C. BAŞBAKANLIK
Hazine Müsteşarlığı
ANKARA**

İlgi: 11.10.2012 tarih ve B.02.1.HZN.0.13.05.02-610/16552 sayılı yazınız.

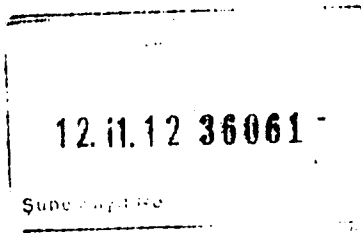
İlgide kayıtlı yazı ekinde Bankamıza ulaşan Tekirdağ Milletvekili Faik Öztrak'ın 7/9339 esas numaralı yazılı soru önergesi incelenmiş olup, Bankamız değerlendirmesi ilişkide gönderilmektedir.

Bilgilerinize saygılarımızla arz ederiz.

**TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI
İdare Merkezi**

Erdem BAŞÇI
Başkan

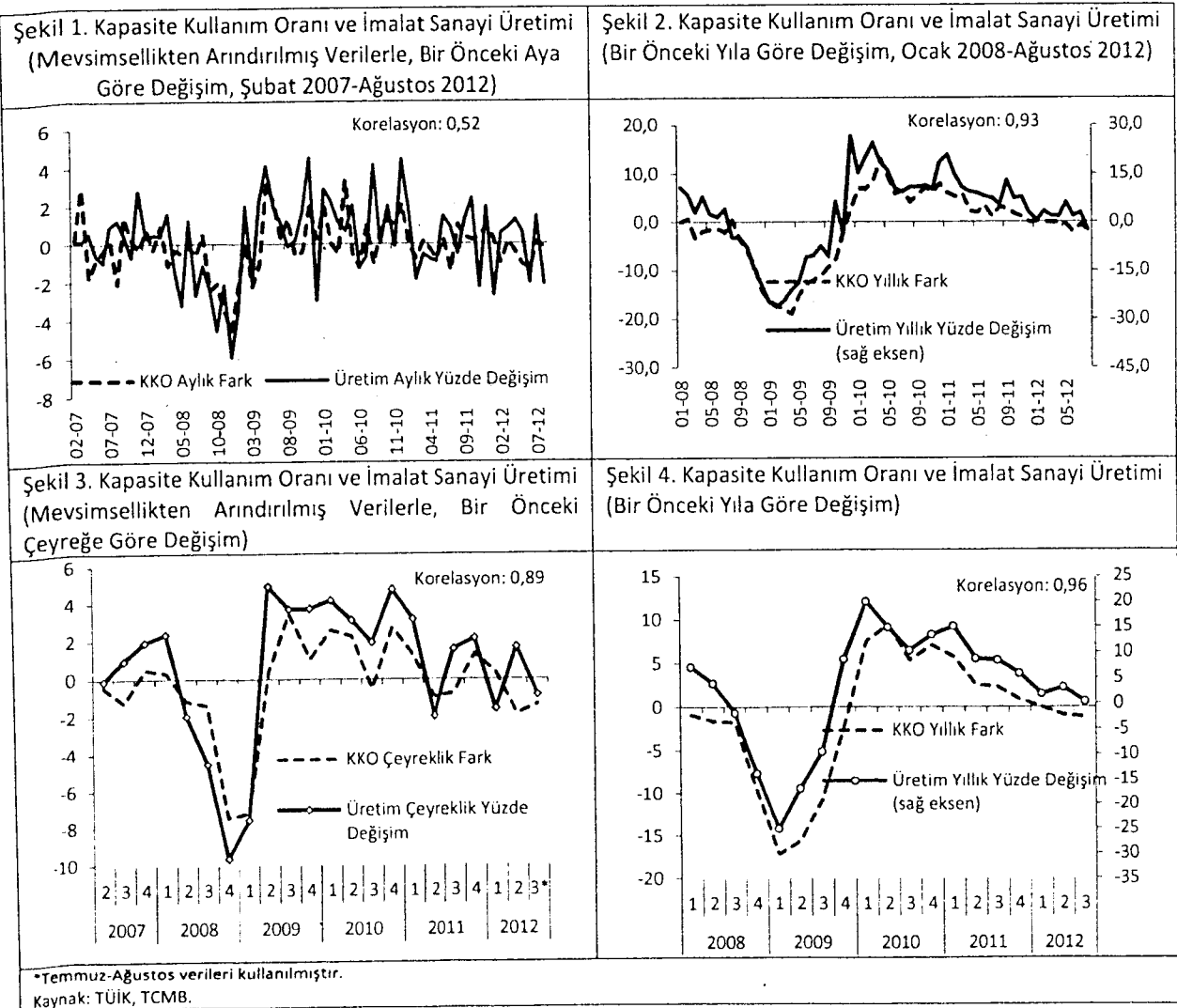
Mehmet YÖRÜKOĞLU
Başkan Yardımcısı

Ek: 1 (2 sayfa)

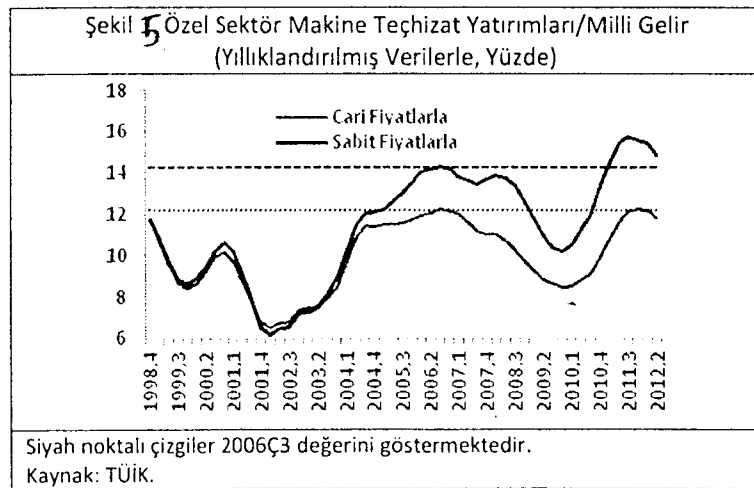
TEKİRDAĞ MİLLETVEKİLİ FAİK ÖZTRAK'IN
7/9339 ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN
TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI DEĞERLENDİRMESİ

İmalat sanayi Kapasite Kullanım Oranı (KKO) ve imalat sanayi üretimine ilişkin aylık ve çeyreklik frekansta dönemlik ve yıllık değişimler (KKO için fark, üretim için yüzde değişim) aşağıdaki panelde sunulmaktadır. KKO ve üretim verilerinin değişimleri incelendiğinde mevsimsellikten arındırılmış verilerle aylık bazda değişimlerin (Şekil 1) korelasyonu düşük olsa da aylık verilerin yıllık değişimleri (Şekil 2) ile çeyreklik ortalamaların dönemlik (Şekil 3) ve yıllık değişimlerinde (Şekil 4) korelasyonun yüksek olduğu gözlenmektedir.

Milli gelir verileri kapsamında yayımlanan özel sektör makine teçhizat yatırımlarının milli gelir içindeki payı cari ve sabit fiyatlarla incelendiğinde, 2009 sonrası dönemde yatırımlarda yüksek oranlı artış olduğu gözlenmektedir (Şekil 5). KKO mevcut kapasitenin ne kadarının kullanıldığına yönelik bir gösterge olarak değerlendirildiğinde, mevcut kapasitenin değişmesi, daha düşük kapasite kullanımı ile daha yüksek üretimi mümkün kılabilir. Diğer bir ifadeyle, üretimin sürekli arttığı bir durumda kapasite kullanımının da sürekli artması mümkün olmayacak, firmalar yatırım yaparak kapasitelerini artırma yoluna gidecektir. Bu çerçevede, KKO ve üretim ilişkisinde sermaye stokundaki değişim önemli rol oynayabilecektir.

2011 yılı Ekim Enflasyon Raporu'nda "Yatırım Oranlarındaki Son Dönem Gelişmeleri" isimli kutuda yatırımlardaki gelişmeler Avrupa ve Latin Amerika ülkeleri ile karşılaştırılmış ve ülkemizde yatırımlardaki artışın görece güçlü olduğu görülmüştür.¹ Diğer taraftan, yatırımlardaki artışta yatırım malları fiyatlarındaki görece hareketin de etkili olduğu düşünülmektedir. Nitekim, özel sektör makine teçhizat yatırımlarının milli gelir içindeki payı cari ve sabit fiyatlarla 2003 sonrası farklılaşmaktadır. Bu konuda, 2011 yılı Temmuz Enflasyon Raporu'nda "Yatırım Malları Fiyatları ve Yatırım Harcamaları" isimli bir kutuda daha detaylı analizlere yer verilmiştir.² Bu çerçevede, 2009 sonrası yatırımlardaki artışın toplam kapasiteyi (sermaye stokunu) artırmış olduğu, bunun da son dönemde KKO ve üretimdeki farklılaşmada rol oynayan bir unsur olabileceği düşünülmektedir.

¹ <http://www.tcmb.gov.tr/research/parapol/4b11-4.pdf>

² <http://www.tcmb.gov.tr/research/parapol/4b11-3.pdf>

T.C.
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU BAŞKANLIĞI
Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı

Sayı : 16379065-610-10

25/01/2013

Konu : Yazılı Soru Önergesi (7/9339)

HAZİNE MÜSTEŞARLIĞINA

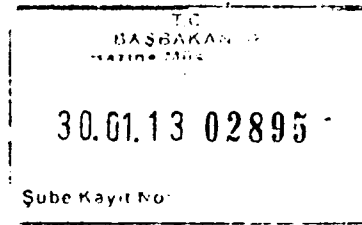
İlgi : 04/01/2013 tarihli ve 60805253-610-00117 sayılı yazı.

İlgi yazı ile istenen Tekirdağ Milletvekili Sayın Faik ÖZTRAK tarafından Başbakan Yardımcısı Sayın Ali BABACAN'a tevcih edilen 7/9339 esas sayılı yazılı soru önergesine verilecek cevaba esas olmak üzere hazırlanan bilgiler ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Birol AYDEMİR
Başkan

EK: 7/9339 sayılı soru önergesi cevabı (4)

Tekirdağ Milletvekili Sayın Faik ÖZTRAK tarafından Bakanlığınıza tevcih edilen ve yazılı olarak cevaplandırılması istenen 7/9339 Esas No.lu Soru Önergesi ile İlgili Cevaplar

Soru 1) Mevsim ve gün etkilerinden arındırılmış serilerde İmalat Sanayi Kapasite Kullanımı istikrarlı şekilde düşerken, İmalat Sanayinin Üretiminin artması nereden kaynaklanmaktadır? Bunun arkasında yatan ekonomik gerekçeler nelerdir?

Soru 2) Bilindiği üzere İmalat Sanayi Üretimi ile kapasite kullanım oranı verileri daha önceden TÜİK tarafından açıklanırken; 2010 yılı Ocak ayından itibaren İmalat Sanayi Kapasite Kullanım oranı TCMB tarafından açıklanmaya başlamıştır. Söz konusu verilerin ayrı kurumlar tarafından açıklanmasının bu farklılaşmada rolü var mıdır? Her iki kurum, iki serinin içsel tutarlılığının sağlanması konusunda işbirliği yapmakta mıdır?

Cevap 1, 2) 2010 yılı Ocak ayından itibaren Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından aylık olarak hazırlanıp yayımlanmakta olan İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (KKO) verileri, imalat sanayi sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin TCMB İktisadi Yönelim Anketi'ne (İYA) verdikleri yanıtlar kullanılarak hesaplanmaktadır. İmalat sanayi geneli ve alt sektörleri itibarıyla hesaplanan kapasite kullanım oranları, ankete katılan işyerlerinin bildirdikleri, fiziki kapasitelerine göre fiilen gerçekleşen kapasite kullanımlarının ağırlıklı ortalamasıdır.

İYA, üst düzey yöneticilerin işletmelerinin bugünkü durumuna ilişkin görüşleri ve geleceğine ilişkin beklentilerinin alınması amacıyla uygulanan bir eğilim anketidir. Gerek soruların ifadesi, gerekse işyeri kapsamı anketin amacına uygun olarak seçilmiştir. Anket sonuçları, ekonomideki genel eğilimi yansıtacak, yüksek ve düşük büyüme dönemleri arasındaki geçişleri önceden tahmin etmede kullanılabilecek göstergeler üretmede kullanılmaktadır.

Eğilim anketlerinin, üretim, yatırım ve istihdam kararlarını alan yöneticiler tarafından yanıtlanması nedeniyle, toplu sonuçları bu değişkenlerin bugünkü durumu ve gelecekteki hareketine ilişkin öncü gösterge niteliği taşımaktadır. Eğilim anketlerinin yönetici tarafından kısa bir süre içinde yanıtlanması istendiğinden, hesaplama gerektiren sorulardan özellikle kaçınılmaktadır.

İmalat sanayinde KKO verileri, 1991-2009 yılları arasında, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından İmalat Sanayi Eğilim Anketi (İSEA) sonuçlarına dayalı olarak hazırlanıp yayımlanmıştır. Diğer taraftan, İYA, 2006 yılında TÜİK tarafından hazırlanan 2007-2011 yıllarına ilişkin Resmi İstatistik Programı (RİP)'nin Kısa Dönemli İş İstatistikleri kapsamında yer almış ve Program hedefinde yer alan uluslararası standartlara uyumu ve işyeri kapsamının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Çalışmalar sırasında, TCMB'nin uyguladığı İYA ile TÜİK'in uyguladığı İSEA'nın benzer nitelikte sorular içermesi ve aynı hedef kitleye uygulanmasının yarattığı sakıncalar göz önüne alınarak, TÜİK tarafından aylık olarak yayımlanan İSEA kapsamındaki KKO verilerinin, 2010 yılı Ocak ayından itibaren TCMB tarafından İYA sonuçlarına dayalı olarak üretilip yayımlanması konusunda mutabakat sağlanmış ve 10 Aralık 2009 tarihinde iki kurum arasında protokol imzalanmıştır.

İYA'dan hesaplanan KKO verileri, ilgili dönemdeki sanayi üretimi gerçekleşmesi için öncü gösterge niteliği taşımakla birlikte, değerlendirme yaparken aşağıda yer alan hususların dikkate alınması uygun olacaktır:

- İYA'nın çerçevesi, TÜİK'in Aylık Sanayi Üretim Anketi birimleridir ve çerçeve yıllık olarak güncellenmektedir.
- İYA, her ayın 1-15'i arasında uygulanmakta ve referans ayın son haftasında yayımlanmaktadır. İmalat Sanayi Üretim Endeksi (İSÜE) ise TÜİK tarafından referans ayın bitimini takip eden 38'inci günde yayımlanmaktadır.
- İYA sonuçları eğilim göstermektedir. İSÜE ise kayıtlı bilginin derlenmesinden elde edilmekte ve gerçekleşen üretimi yansıtmaktadır.
- İYA sonuçları revize edilmemekte ve anket döneminden sonra alınan yanıtlar değerlendirmeye alınmamaktadır. İSÜE verileri ise revize edilmektedir.

KKO ve İSÜE arasındaki uygulama ve hesaplama farklılıklarına rağmen, iki serinin zaman içindeki hareketlerinin uyumlu olduğu görülmektedir. KKO serisinin başlangıcı olan 2007 yılı Ocak ayından itibaren iki serinin yıllık değişim oranları arasındaki korelasyon 0,92; aynı dönem için mevsimsel düzeltme yapılmış serilerin yıllık değişim oranları arasındaki korelasyon ise 0,96 olarak hesaplanmaktadır.

İki seri arasındaki nedensellik ilişkisi, literatürde yaygın bir şekilde kullanılan Granger nedensellik testi aracılığıyla da incelendiğinde, KKO'nun yüzde değişiminde cari ayda meydana gelen bir puanlık artışın, bir sonraki aydaki İSÜE'nin yüzde değişimini ortalama olarak 0.5 puan arttırdığı gözlenmiştir. Diğer bir ifade ile imalat sanayi üretim endeksinin (bir ay gecikmeli) imalat sanayi kapasite kullanım oranı esnekliğinin 0.5 olduğu iddia edilebilir. Yapılan testler sonucunda 2007-2011 ve soru önermesine konu olan 2007-2012 Haziran döneminde bu ilişkinin istatistiksel olarak değişmediği tespit edilmiştir. Detaylı sonuçlar Tablo 1 ve Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 1. Granger Nedensellik Testi Sonuçları (2007-2011 dönemi)

Bağımlı Değişken: DLOG(İSUE)*

Yöntem: En Küçük Kareler

Örnek Hacmi: 2007 Ocak – 2011 Aralık (Aktif Gözlem 2007 Mart-2011 Aralık)

Değişken	Katsayı	Standart Hata	t-istatistiği	Güven Düzeyi
Sabit terim	0.002701	0.003120	0.865749	% 61
DLOG(İSUE _{t-1})	-0.184176	0.149860	-1.228982	% 78
DLOG(KKO _{t-1})	0.502380	0.171667	2.926479	% 99

Hata terimlerinde otokorelasyon (LM(1)) testi: 0.01 (Otokorelasyon yok)

*Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış İmalat Sanayi Üretim Endeksinin Logaritmasının bir dönem öncesine göre farkı matematiksel olarak yüzde değişime eşittir.

Tablo 2. Granger Nedensellik Testi Sonuçları (Önergeye konu olan 2007-2012 Haziran dönemi)

Bağımlı Değişken: DLOG(ISUE)

Yöntem: En Küçük Kareler

Örnek Hacmi: 2007 Ocak – 2012 Haziran (Aktif Gözlem 2007 Mart- 2012 Haziran)

Değişken	Katsayı	Standart Hata	t-istatistiği	Güven Düzeyi
Sabit terim	0.002417	0.002931	0.824514	% 59
DLOG(ISUE _{t-1})	-0.195520	0.140688	-1.389743	% 83
DLOG(KKO _{t-1})	0.499908	0.164697	3.035313	% 99

Hata terimlerinde otokorelasyon (LM(1)) testi: 0.02 (Otokorelasyon yok)

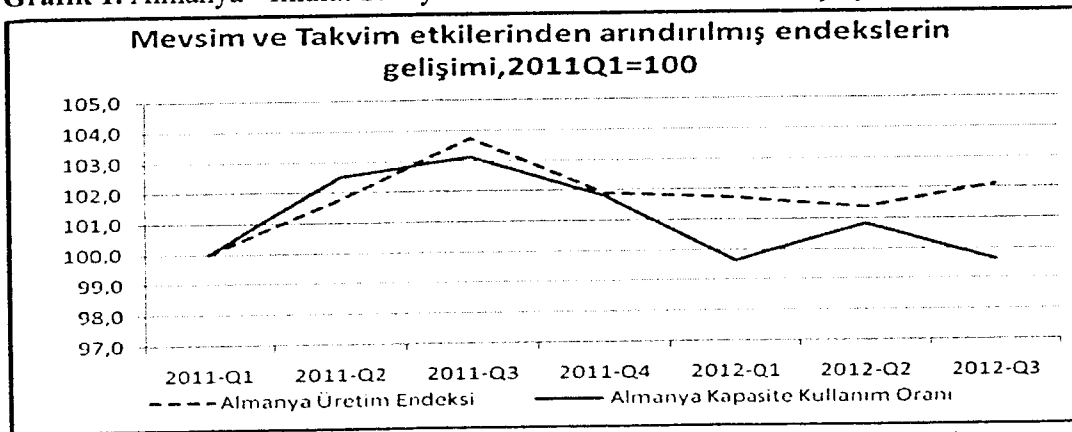
Böylelikle, mevsimsel düzeltilmiş KKO ile mevsimsel düzeltilmiş İSÜE arasındaki etkileşimin tutarlı bir seyir izlediği söylenebilir.

Diğer yandan, kapasite kullanım verisi “oran” olarak derlenmekte olup, kriz sonrası dönemde sabit sermaye oluşumundaki yüksek artışın kapasite kullanım oranının kriz öncesi seviyesine çıkmamasının nedeni olabileceği düşünülmektedir. Kapasite kullanım oranı ile imalat sanayi üretim endeksleri arasında, özellikle geçiş dönemlerinde farklılıklar gözlenmesinin doğal olduğu, iki seri arasında birebir uyum bulunmasının beklenen bir durum olmadığı söylenebilecektir. Diğer ülke örneklerinde de iki serinin farklı yönlerde hareket ettiği dönemler gözlenmiştir.

Avrupa Komisyonu internet sitesinden¹ diğer ülkelere ait imalat sanayi kapasite kullanım oranı ve imalat sanayi üretim endeksi dönemsel verileri alınarak incelenmiştir. Karşılaştırılabilirliği sağlamak için önergedeki gibi 2011 yılı birinci dönemi 100 alınarak ülkeler için KKO ve İSÜE grafikleri çizilmiştir. Bu ülkelerden bazılarının grafikleri aşağıda verilmiştir.

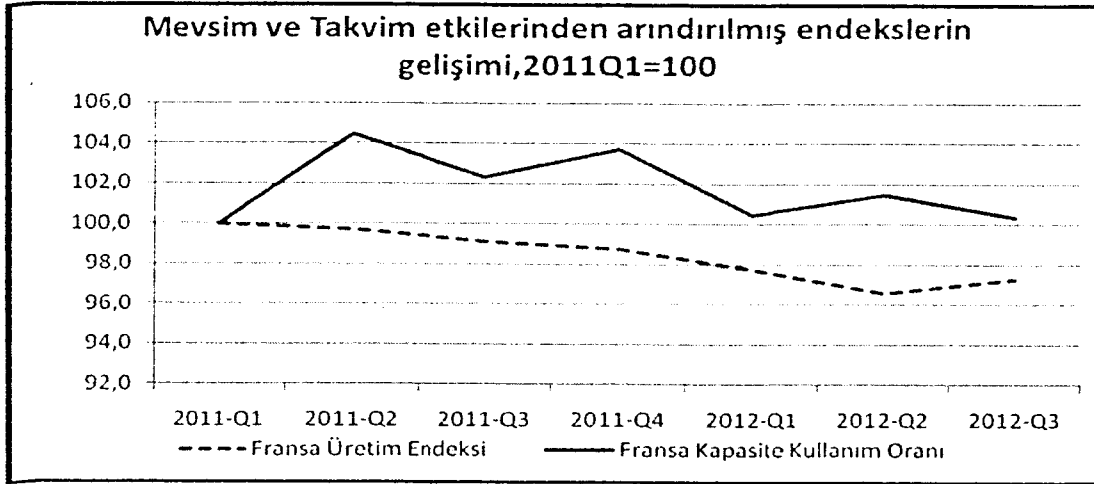
Bu grafiklerden de görüleceği üzere 2012 yılı ikinci çeyreğinden itibaren Almanya ve Fransa’da İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı düşerken İmalat Sanayi Üretim Endeksi artmaktadır. İtalya’da ise 2012 yılı birinci çeyreğinden itibaren İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı yatay seyrederken İmalat Sanayi Üretim Endeksi düşmektedir.

Grafik 1. Almanya - İmalat Sanayi KKO ve Üretim endeksi Karşılaştırması

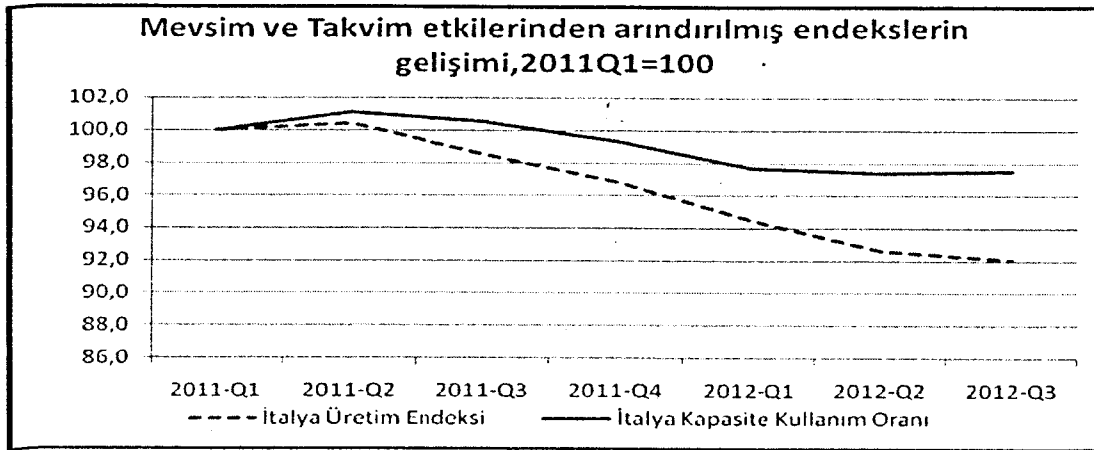

¹ http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/surveys/time_series/index_en.htm#database
<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupModifyTableLayout.do>

Grafik 2. Fransa - İmalat Sanayi KKO ve Üretim endeksi Karşılaştırması

Grafik 3. İtalya - İmalat Sanayi KKO ve Üretim endeksi Karşılaştırması

Sonuç olarak, öncelikle KKO ve İSÜE verilerinin uygulama ve hesaplama yöntemlerinde farklılıklar bulunmakla birlikte, teknik farklılıklara rağmen iki seri arasında yüksek bir tutarlılık olduğu görülmektedir. Seriler arasında bazı dönemlerde gözlenen farklı hareketlerin ise temel olarak KKO verisinin eğilim, İSÜE verisinin ise gerçekleşmeyi göstermesinden kaynaklandığı, geçiş dönemlerinde eğilimler ile gerçekleştirmelerin farklılaşmasının doğal olduğu ve de özellikle 2009-2011 yıllarını kapsayan kriz sonrası dönemde yapılan yatırımlar neticesinde artan fiziki kapasitenin KKO ile İSÜE arasında 2012 yılında büyümenin yavaşlaması ile birlikte farklı hareketlerin gözlenmesinde etkili olduğu değerlendirilmektedir.